

AJANKOHTAISTA PERUS- JA IHMISOIKEUKSISTA – IHMISOIKEUSKESKUKSEN KOTIMAAN KATSAUS 2/2016

Ihmisoikeuskeskuksen kotimaan katsaukseen on koottu kansallisia perus- ja ihmisoikeustapahtumia kevättalven ajalta.

Kansallinen lainsäädäntö

Uhrin oikeuksiin parannuksia

Maaliskuun alussa astui voimaan lainsäädäntömuutoksilla täytäntöön pantava EU:n ns. uhridirektiivi. Uudistuksen myötä muun muassa poliisin ilmoitusvelvollisuutta uhrin oikeuksista esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä laajennetaan. Uhrille on myös ilmoitettava mahdollisuudesta saada tukea ja suojelua. Uhrilla on lisäksi halutessaan oikeus saada ilmoitus rikoksen tekijän vapauttamisesta, mikäli kyseessä on ollut henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistunut rikos, tai seksuaalirikos. Edellytyksenä on, ettei ilmoittamisesta arvioida aiheutuvan vaaraa vapautettavan hengelle tai terveydelle.

[Oikeusministeriön tiedote](#)

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun tiedottaja huolissaan saamelaiden oikeuksista

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun tiedottajan mukaan parhaillaan eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen esitys uudeksi metsähallituslaiksi voi heikentää merkittävästi saamelaiden maa- ja metsäoikeuksia ja oikeuksia luonnonvarojen käyttöön. Tiedottaja rohkaisee Suomen hallitusta neuvottelemaan saamelaiden kanssa heidän suostumuksensa saamiseksi ennen kuin se hyväksyy ja toimeenpanee lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia toimia, joilla voi olla vaikutusta saamelaisiin.

[Englanninkielinen tiedote](#)

Yhteistyö perus- ja ihmisoikeusasioissa

Ihmisoikeuspolitiikan verkosto perustettiin

Ulkoministeriö on kutsunut kuluvalle hallituskaudelle ihmisoikeudet ulkopoliitikassa -verkoston, johon kuuluu 21 asiantuntijaa. Verkoston puheenjohtaja on poliittinen alivaltiosihteeri Anne Sipiläinen. Verkosto käsittelee ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä Suomen ulkopoliitikassa, tukee Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa ja antaa siitä palautetta. Verkosto kokoontuu vuonna 2016 neljä kertaa.

[Ulkoministeriön tiedote](#)

Selvitykset, tutkimus ja julkaisut

Oikeusministeriön tilaama selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin julkaistiin

Oikeusministeriön keväällä 2015 käynnistämästä ja nyt valmistuneesta selvityksestä ilmenee, että eri vähemmistöryhmät kokevat vihapuhetta ja häirintää eniten kaduilla, parkkipaikoilla, puistoissa ja muilla julkisilla paikoilla. Tulosten mukaan yli puolet selvityksen yhteydessä toteutetun kyselyn vastaajista kokee vihapuheen ja häirinnän vaikuttavan yleiseen turvallisuuden tunteeseen sekä psyykkiseen terveyteen. Selvityksessä annetaan myös häirinnän ja vihapuheen ehkäisemistä koskevia suosituksia päättäjille, julkiselle sektorille ja medialle.

[Oikeusministeriön julkaisu](#)

Vammaispoliittisen ohjelman loppuraportti valmistui

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa raportissa tarkastellaan Suomen vammaispoliittisen ohjelman (VAMPO) 2010–2015 kirjattujen tavoitteiden toteutumista. Raportin mukaan edistystä on saavutettu monella alueella ja vammaisasioita on valtavirtaistettu valtiohallinnossa. Kuitenkin vammaisten henkilöiden sosioekonomisen aseman parantaminen,

yhteiskunnan esteettömyyden lisääminen sekä vammaisuutta koskevan tietopohjan vahvistaminen vaativat edelleen toimenpiteitä.

[Loppuraportti](#)

Korkein oikeus

Oleskelulupaa hakeneelle myönnettiin korvausta perus- ja ihmisoikeuksien loukkauksesta

Korkein oikeus (KKO) katsoi äänestyksen jälkeen antamassaan ennakkopäätöksessä, että kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneen ja muutosta hakeneen N:n oikeutta saada tehokasta oikeussuojaa loukattiin, kun hallinto-oikeuden menettelyssä ei perehdytty salaiseksi luokiteltuun, asiaan liittyvään aineistoon. KKO:n mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö edellyttää, että asiaa ratkaisevan tuomioistuimen tulee perehtyä sellaiseenkin aineistoon, joka on valtion turvallisuuden vuoksi pidettävä asianosaisilta salassa. Korkein oikeus tuomitsi N:lle suoritettavaksi korvausta perus- ja ihmisoikeuksien loukkauksesta.

[KKO:n ratkaisu](#)

Ihmisoikeuskeskus

Julkaisu ihmisoikeustoimintaohjelmista

Toinen kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma valmistellaan vuoden 2016 aikana. Ihmisoikeuskeskus on julkaissut artikkelin "Ihmisoikeustoimintaohjelmat - kokemuksia meiltä ja muualta", jossa käydään läpi toimintaohjelmien syntyä, eri maissa toteutettuja ihmisoikeustoimintaohjelmia sekä esitetään huomioita seuraavan kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman laatimisesta. Artikkelin on alun perin julkaistu Ihmisoikeuskeskuksen toimintakertomuksessa 2014.

[Ihmisoikeustoimintaohjelmat-julkaisu](#)

Tutkijoilta kerätään tietoa perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvästä tutkimuksesta

Ihmisoikeuskeskus toteuttaa selvityksen Suomessa eri tieteenaloilla tehtävästä perus- ja ihmisoikeustutkimuksesta. Selvitys on ensimmäinen laatuaan ja sen tarkoituksena on kehittää perus- ja ihmisoikeustutkimusta Suomessa. Vastaamalla kyselyyn tutkijat saavat mahdollisuuden tuoda esille tutkimustaan, sen tarpeita ja tutkimusta tukevia toimia. Ihmisoikeuskeskus toteuttaa selvityksen yhteistyössä Lapin yliopiston Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin (PYVI) kanssa.

[Uutinen ja linkki kyselyyn](#)

Ihmisoikeusvaltuuskunta

Kannanotto turvapaikanhakijoiden oikeusturvan heikennyksiin

Ihmisoikeuskeskuksen ihmisoikeusvaltuuskunta hyväksyi kannanoton, jossa se ilmaisee vakavan huolensa hallituksen esittämistä muutoksista ulkomaalaislain oikeusapua ja valitusaikaa koskeviin pykäliin. Ehdotukset heikentäisivät turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa sekä turvapaikkatutkinnassa että muutoksen hakemisessa kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa. Ihmisoikeusvaltuuskunnan mukaan turvapaikanhakijoiden oikeusturvan takaamisessa on kyse perustavaa laatua olevista ihmisoikeuksista. Valtuuskunta painottaa, että oikeudenmukainen ja tehokas turvapaikkamenettely kuuluu keskeisesti oikeuteen hakea turvapaikkaa sekä YK:n pakolaissopimuksen noudattamiseen.

[Valtuuskunnan kannanotto](#)

Uusi ihmisoikeusvaltuuskunta asetettiin

Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen asetti uuden ihmisoikeusvaltuuskunnan toimikaudeksi 1.4.2016–31.3.2020. Valtuuskunnassa on 38 jäsentä ja se koostuu kansalaisyhteiskunnan, perus- ja ihmisoikeustutkimuksen sekä muiden perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja turvaamiseen osallistuvien tahojen edustajista. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimii Ihmisoikeuskeskuksen johtaja Sirpa Rautio. Valtuuskunta käsittelee laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä perus- ja ihmisoikeusasioita, hyväksyy vuosittain

Ihmisoikeuskeskuksen toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen. Se toimii myös perus- ja ihmisoikeusalan toimijoiden kansallisena yhteistyöelimenä. Toimintansa järjestämistä varten valtuuskunnalla voi olla työvaliokunta ja jaostoja.

[Oikeusasiamiehen tiedote ja valtuuskunnan asettamispäätös](#)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Oppilaitos toimi syrjivästi kieltäessään opaskoiran käytön

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo tarkastuskertomuksessaan, että näkövammaista opiskelijaa kohdeltiin syrjivästi, koska häntä kiellettiin käyttämästä opaskoiraa opetustiloissa ja opiston asuntolassa. Opisto oli asettanut kiellon eräiden opiskelijoiden ja henkilökunnan jäsenten ilmoituksista johtuen. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan tapauksessa oli kyse yhdenvertaisesta mahdollisuudesta opiskella sekä näkövammaiselle kuuluvasta periaatteellisesta oikeudesta käyttää opaskoiraa, joka on hänelle välttämätön apuväline eikä lemmikki. Valtuutettu suosittaa tarkastuskertomuksessa, että asia viedään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan tai tuomioistuimen ratkaistavaksi.

[Valtuutetun tarkastuskertomus](#)